Jüdische Pester Zeitung.

ד'יעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וועכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטעררייך-אונגאַרן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. – קר. ע וו.
פֿירטעליעהר-2 גולד.50 קר. ע וו.
פֿיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד 50 קר. ע. וו.
פֿירטעליעהר' 2 גולד.75 קר. ע. וו.

יידישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענום.-ראציאָנס-בעטראַ
געגענס מיט דעם פאָסטאנוויזונג ד.ר
עסטען בלאַטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראַציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 136 פֿיערצעהנטער יאהרגאנג

פעסט פֿרייטאג ו כסליו ה.תרמ"ג.

Pest, den 17 November 1882.

דיא טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט אים אונגארישען רייכסטאגע.

וויא וויר בערייטס פֿאָרהער פֿערקינדעט, האט דער דעפוטירטע ערנסט מעזעאי (יודע) פֿאָן דער אייסערסט-לינקען פארטייא אין דער פֿאָרגעסטריגען זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס וועגען דעם ליידיגען טיסאָ-עסלארער פראָצעססעס איינע אינטערפעללאציאָן אן דען יוסטיץ-מיניסטער געריכטעט. דיעזע אינטערפעללאציאָן וואר אויסגעצייכנעט גוט צוזאממענגעשטעללט אונד גוט פֿאָרגעטראגען; אבער העררן מעזעאי, וועלכער אויך פֿאָן דען אוהעליער יודען איזט, וועלכע דאָך אים יידישען גוט אונטעררריכטעט צו זיין פפֿלעגען, שפראך דעננאָך נור וויא איין „גוי". וויר וואָללען זיינע גוטע אבזיכט ניכט בעצווייפֿעלן; זיין וויללע איזט זיכער איין עדלער, דענן ער שפראך מיט ווערמע פֿיר דיא יודען אונד מיט איניגער ענטריסטונג געגען דיא אנטיסעמיטען, אבער פֿאָן איינעם יודען העטטען וויר אין זיינער רעדע געוויעהלטערע אויסדריקע אין בעצוג אויף יודענטהום אונד יודענהייט פֿערלאנגט! — דאָך וואָללען וויר היער דען וואָרטלויט דער רעדע דעם העררן דעפוטירטען מעזעאי פֿאָלגען לאססען:

„געעהרטעס הויז! אלס דיא ערסטען נאכריכטען איבער דיא טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט אין דיא אָפֿפֿענטליכקייט געלאנגטען, דא האבע איך אנפֿאנגס זעלבער געצווייפֿעלט: אב דאָך ניכט אונטער דען יודען זאָלכע געהיימניספֿאָללע דינגע געשעהען, פֿאָן דענען איך ניעמאלס געהאָרט האבע? אב נעמליך אונטער דען יודען ניכט זאָלכע געהיימע איבערליעפֿערונגען עקסיסטירען, פֿאָן דענען איך ניעמאלס איינע אהנונג האטטע? (דאס הייסט: ער צווייפֿעלטע, אב ניכט ווירקליך אונטער דען יודען ירגענד איינע געהיימע איבערליעפֿערונג עקסיסטירע, וועלכע כריסטענ-בלוט פֿיר „פסח" פֿאָרדערע.) אינדעססען קאָננטע דיעזע מיינע אננאהמע נור איינען אויגענבליק לאנג דויערן. איך זעלבער האבע וואָהל קיינע אָרטהאָדאָקסע ערציעהונג ערהאלטען אונד בין אין דער יידישען לעהרע ניכט זאָ גאנץ בעוואנדערט, אבער איך האבע אונטער דען אָרטהאָדאָקסען יודען זעהר פֿיעלע בעקאננטע, אונד וועגן איך פֿאָן מיר זעלבער ניכט אורטהיילען קאָננטע, זאָ מוסטע איך דאָך נאָטהווענדיגערוויזע נאָך דען מיטטהיילונגען דיעזער אורטהיילען. איך ערהיעלט פֿאָן אָרטהאָדאָקסען יודען דיא ביטטערסטען פֿאָרווירפֿע, ווארום איך אים רייכסטאגע מיינע גלויבענסגענאָססען געגען איינע זאָ אונזיניגע אונד אונווירדיגע אנקלאגע ניכט פֿערטהיידיגע!"

„פֿערנער וויל איך געשטעהען, וועגן דיעזע בלוט-בעשולדיגונג געגען דיא יודען יעטצט צום ערסטענמאלע אויפֿגעטויכט וועריע, זאָ העטטע איך זיא פֿיעללייכט פֿיר מאָגליך געהאלטען, איך העטטע פֿיעללייכט אנגענאָממען, ירגענד איין פֿערריקטער ראבבינער האבע אין דער בעדרענגניס דער צייטען דען וואהן געפֿאסט, „איין גאָטט-געפֿעלליגעס ווערק צו טהון", וועגן ער איין כריסטענמעדכען אָפֿפֿערע! — אבער דיא אנקלאגע איזט יא גאנץ דיעזעלבע, דיא שאָן זייט יאהר-הונדערטען געגען דיא יודען ערהאָבען וואורדע, אונד וועלכע אלס אבערגלויבע אונטער דעם פֿאָלקע אויך נאָך היינטע עקסיסטירט, אונד דיא זיך אבער איממער אלס לעערער אבערגלויבע, אונד אלס אונבעגרינדעטע ערוויעז." —

„נון וויים איך, דאס דיעזע אנקלאגע איין אונזין איזט, דענן זיא שטעהט אים ווידערשפרוך מיט דען רעליגיאָזען גרונדזעטצען דער יודען. איך וויים ניכט, וואס אין דער „גמרא" שטעהט; דיא לעהרען דערזעלבען זינד פֿיעללייכט איבערטריעבען, דיעס (דיעזע אויסדריקע, וועלכע מעזעאי זיכער מעהר אוס אונוויססענהייט, אלס אוס באָזוויללינקייט געבריכט, מאָגע איהם גאָטט פֿערצייהען), אבער יעדענפֿאללס קאנן דיא „גמרא" ניכט זאָלכע דינגע ענטהאלטען, וועלכע מיט דען גרונדגעזעטצען דעס יודענטהומס זעלבער אים ווידערשפרוכע שטעהען; דענן בלוט אונד לייכען גאלטען בייא דען יודען איממער פֿיר אונריין."

„נון איזט דיעזע אנגעלעגענהייט פֿאָר דאס געריכט געבראכט וואָרדען, ביז יעטצט האטטען נאָך דיא יודען אין אונגארן אין דיא אונגארישע געריכטסבארקייט פֿאָללעס פֿערטרויען געזעטצט. דיא ריכטער זינד וואָהל אויך נור מענשען, עס קאָננטע היע אונד דא פֿאָרקאָממען, דאס זיך ירגענד איין ריכטער פֿאָן ליידענשאפֿטליכקייט אונד פֿאָראיינגענאָממענהייט הינרייסען ליעס, דאגעגען אבער וואר דיא קאָנטראָללע אין דען אָבערען אינשטאנצען דא. אים אללגעמיינען וואורדע אלזאָ דער גאנג דעס געריכטעס פֿאָן דען אָבערען אינשטאנצען איבערוואכט. וואס איזט אבער אין דיעזעם טיסאָ-עסלארער פראָצעססע פֿאָרגעגאנגען? וויר וויססען, אין וועלכער וויזע דיא אונטערזוכונג אין דער טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט איינגעלייטעט וואורדע. פֿאָר אללעם האט דער ניערעדיהאזער געריכטסהאָף דיא אונגעזעטצליכקייט בעגאנגען, דאס ער אין איינער זאָ וויכטיגען זאכע ניכט איינען אָרדענטליכען ערפֿאהרענען ריכטער, זאָנדערן דען יוגענדליכען וויצע-נאָטער בארי ענטזענדעטע! דיא איינבילדונג דיעזעס יוגענדליכען וויצע-נאָטערס וואורדע דאדורך ערהיטצט אונד געשטייגערט, דאס ער מיט דער אונטערזוכונג איינער זאלך בעדייטזאמען אנגעלעגענהייט בעטרייט וואורדע, וועלכע דיא אויפֿמערקזאמקייט דער גאנצען וועלט ערעגט האטטע — אונד ער דאכטע זיך: „נאָך פֿיעלען יאהרהונדערטען איזט מיר דיא ענטדעקונג דעס גראָסען געהיימניססעס פֿאָרבעהאלטען געבליעבען, דאס דיא יודען ווירקליך כריסטענ-בלוט פֿיר „פסח" ברויכען! דיעזע ענטדעקונג, וועלכע ביזהער נאָך קיינעם ריכטער געלונגען איזט, ווירד נון ענדליך מיר געלינגען אונד איך ווערדע מיך דאדורך אויף עוויג אונשטערבליך מאכען!" — דיעס האטטען דיא אנטי-סעמיטען זאָפֿאָרט געמערקט, זיא שטעללטען זיך נון אללע איין ציטען דעם העררן בארי, בילדעטען אים איהן איינע שוטצוועהר אונד ריעפֿען: „נאָך אונגארישען געזעטצען איזט דער ריכטער אונאבהענגיג; באַרי'ס פערזאָן איזט היילינ אונד אונגאהבאר, אונד קיינע האָהערע אינשטאנץ דארף איהן אין זיינער געריכטען אונטערזוכונג בעאיינפֿלוססען!" — אונד אין דער טהאט הורפֿטען זיך היער ניכט איינמאל דיא בערעכטיגטען איינמישען; יא, ניכט איינמאל דער קאָמפעטענטע שטאאטסאנוואלט דורפֿטע דא איין וואָרט דריינרעדען, דא ער זאָפֿאָרט פֿאָן דען אנטי-סעמיטען אנגעשריען אונד איי'ס גראָבליכסטע בעליידיגט וואורדע!"

„פֿאָן דען אנטי-סעמיטישען צייטונגען וואורדע זאָגאר דיא פֿרייהייט דער פֿערטהיידיגונג אנגעגריפֿפֿען. דער ערסטע פֿערטהיידיגער דיעזער אנגעקלאגטען יודען, נעמליך דר' הייטמאנן, וועלכער פֿריהער אין ניערעדיהאזא זעלבסט אין דען ניכט-יידישען האָהערען קרייזען זעהר געאכטעט וואר, וואורדע דאדורך, וויל ער דיא וועגען דיעזער בלוט-בעשולדיגונג אנגע קל אגטען יודען פֿערטהיידיגען וואָללטע, פֿערראכטעט אונד אין יענען „האָהערען געזעללשאפֿטען" ניכט מעהר געדולדעט. דר' הייטמאנן מיסטע נון פֿאָן דער פֿערטהיידיגונג צוריקטרעטען אונד דאפֿיר זאָרגען, דאס אן זיינע שטעללע אנדערע פֿערטהיידיגער פֿאָן גראָסעם ריפֿע אונד נאמען טרעטען (נעמליך אָטוואָש, האָראנסקי אונד פֿונטאק), דערען אנזעהען גענינגענד איזט, אום דעם ניערעדיהאזער געריכטס-האָפֿע אונד אויך דער ניערעדיהאזער „האָהערען געזעללשאפֿט" אכטונג איינצופֿלאָסען."

„אינדעססען האבען דיא אנטי-סעמיטען אויך געגען דיעזע נייען פֿערטהיידיגער דער יודען איהר פֿייער ערעפֿפֿנעט, אינדעם זיא טאג פֿיר טאג שמאך אונד שמיטץ איבער דיעזע בעריהמטען מעננער הייפֿטען. — נון, געעהרטעס הויז! איזט דאס דיא פֿרייהייט דער פֿערטהיידיגונג? זעלבסט אין דעם איינגעבילדעטען רוסלאנד ווערדען דיא פֿערטהיידיגער דער גראָסטען פֿערברעכער אין עהרען געהאלטען! וויר האבען עס געזעהען, מיט וועלכער פֿרייהייט דיא פֿערטהיידיגער אין דען ניהיליסטענפראָצעססען פֿאָרגעהען קאָננטען. בייא אונס אבער וואורדען דיא פֿערטהיידיגער זאָפֿאָרט אלס פֿאָן יודען בעשטאָכענע מענשען בעצייכנעט אונד בעשימפֿפֿט. וויא געזאגט, אין אללען לענדערן דער ערדע ווערדען דיא פֿערטהיידיגער געעהרט; דיא פֿרייהייט דער פֿערטהיידיגונג ווירד היילינ געהאלטען, נור ניכט בייא אונס!"

„אבער ניכט אללייך דיעזע פֿערטהיידיגער דער יודען, זאָנדערן אויך דער שטאאטס-אנוואלט, וועלכער אים אינטערעססע דער גערעכטיגקייט געגען דאס פֿאָרגעהען באַרי'ס אייפֿערטען וואָללטע, וואורדע פֿאָן דען אנטי-סעמיטען פֿאָרטוועהרענד בעשימפֿפֿט. איך היער אים רייכסטאגע האט אָגאָרי געגען דען שטאאטס-אנוואלט דיא קלאגע ערהאָבען, דאס ער דיא שפּורען דעם פֿערברעכענס פֿערשווינדען מאכען אונד דיא פֿערברעכער בעפֿרייען וואָללע, אונד זאָגאר בעשטרעבט איזט, פֿאלשע צייגען צו געווינען, אים דיעזען געוויססענהאפֿטען ריכטער באַרי אין דען קערקער צו ברינגען. יא, זאָגאר דיא ניערעדיהאזער שטראסענ-יונגען בעדראָהטען דען שטאאטסאנוואלט; דיעזער וואגטע עס ניכט, זיין צימטער צו פֿערלאססען. דיא ניערעדיהאזער שטראסענ-יונגען זינד אלזאָ שאָן דיא העררען אונד מייסטער דעם געריכטעס געוואָרדען: דערארטיגעס האבען ניכט איינמאל דיא פאריזער קאָממוניסטען געטהאָן. עס איזט אין דער געשיכטע שאָן פֿאָרגעקאָממען, דאס דער שטראסענ-פאָבעל דיא שטאאטס-רעגיערונג מייסטערטע, אבער נירגענדס איזט נאָך פֿאָרגעקאָממען, דאס דיא שטראסענ-יונגען דען גאנג דעס געריכטעס בעאיינפֿלוסט העטטען. מאן וויל אלזאָ דאס געריכט צווינגען, דיא אונשולדיג פֿערהאפֿטעטען יודען הינצוריכטען אונד אללע יודען אלס כריסטענ-מאָרדער צו בעצייכנען."

„געעהרטעס הויז! איינע דערארטיגע בלוט-בעשולדיגונג, וויא זיא יעטצט ווידער געגען דיא יודען אייפֿטויכט, וואר בערייטס פֿאָר 110 יאהרען אין פֿראנקרייך געגען דיא פראָטעסטאנטען איינגעטויכט. — עס וואר נעמליך דאמאלס אין פֿראנקרייך אונטער דען קאטהאָליקען דער גלויבע פֿערברייטעט, דאס וועגן איין פראָטעסטאנט וועגען זיינעם אבפֿאללעס פֿאָם קאטהאָלישען גלויבען געוויססענס-ביססע בעקאָממט אונד דאהער ווידער קאטהאָליש ווערדען וויל, זאָ ווירד ער זאָפֿאָרט פֿאָן

אנטי-סעמיטישען געזיננונג גערנע איין איינע צודרי-קען, וועגן אן איינעם יודען איינע געוואלטטהאט פעראיבט ווירד. אללייַן זאָ אָפּפענקונדיג דאָרף איינע בעהאָרדע איהרע פפליכט דאָך ניכט אויסער אכט לאססען. איבריגענס, וואָ זאָלכע בעהאָרדען עקסיסטירען, דאָרט איזט עס אויך קיין וואונדער, דאס באָזעוויכטער עס וואגען, געגען איינע יידישע פאמיליע איינען רויב-מאָרד צו פערזוכען!) — —
נאכטרעגליך ווירד נאד געמעלדעט, דאס דער אונ-... ר עדואַרד בלאָך הי׳עס, אוים אונגוואר געבירטיג וואר אונד בערייטס די 4-טע קלאססע מעדיצין אבסאָלווירט האטטע. ער ווארד דאס אָפּפער זיינער עהרליכקייט: ער וואָללטע נעמליך די רייבער ניכט אין דאס צימטער דעם הערען ראָטה פיהרען, וואָ איהנען דער רויב-פּלאָן אללענפאללס געלונגען וועדע, זאָנדערן פיהרטע זיא אינים גאסט-צימטער, וואָ די 2 יונגען שוויע-גערזאָהנע זיך בעפאנדען, דא דיעזע זיך דאָך עהער געגען די רייבער צור וועהרע זעטצען קאָננטען. אלס די רייבער מערקטען, דאס בלאָך זיא ניכט אן דען רעכטען אָרט געפיהרט, דא פערזעטצטע איינער דערזעלבען דעם אונגליקליכען מיט איינער האקע איינען העפטיגען היעב אם הינטער-הויפּטע, זאָ דאס ער זאָפאָרט בעוואוסטלאָז צוזאממענשטירצטע. אָבגלייך עס אן אָרצטליכער הילפע ניכט מאנגעלטע, ערלאג דער אונגליקליכע דעננאָך פאָריגען מיטוואָך דער ערהאלטענען טיעפען קאָפּפּ-וואונדע. זיין פא-טער, סאלאמאָן בלאָך, איילטע אוים אונגוואר אונ-פערוויילט אין געזעללשאפט איינעם ארצטעס נאָך נאָדי-דאָבראָני. דער אונגליקליכע בעפאנד זיך דאמאלס אין פאָללעם בעוואוסטזיין אונד בע-שטרעבטע זיך, דען יאממערנדען פאטער נאָך מאָג-ליכקייט צו טראָסטען, דא ער זעלבסט אויף איינע וויעדער-גענעזונג האָפפטע. די טהיילנאהמע איזט אין דער גאנצען געגענד איינע אללגעמיינע, דא דער אונגליקליכע יונגע מאנן, דער שאָן אין איינעם יאהרע פערטיגער מעדיצינער געוועזען וועדע, די אללייניגע שטיטצע זיינער אלטען עלטערן בילדעטע.

* (מאָרד-פערזוך וועגען איי-נעם שטרייטעס מיט דער פרויא.) אוים סעגעדין ווירד פאָם 9-טען דיעזעס געמעלדעט: הייטע שטירצטע זיך דער יידישע אדוואָקאטענ-פּראקטיקאנט, הוגאָ וויסענשטיין, אוים דעם פענס-טער דעם אָבערען שטאָקווערקעס אויף דאס שטראַ-סען-פפלאסטער היגאב. די פערלעטצונגען זינד לעבענסגעפעהרליך. אין דעם איינגענבליקע, אלס דיעזע טהאט געשאה, פערנאהם מאן אוים דעם אינגערן דעם הויזעס איינען ערשיטטערנדען פער-צווייפלונגסשרייא. עס וואר דיעס דער שרייא דער פרויא וויסענשטיין, די נור שווער צור בעזיננונג געבראכט ווערדען קאָננטע. דאס גאנצע אונגליק איזט איינגענטליך די פאָלגע איינעם העפטיגען וואָרט-שרייטעס צווישען דעם נאָך יונגען עהע-פּאארע וויסענשטיין. דער יונגע אדוואָקאט וואר נעמליך איין מענש פאָן זעהר ערדענבארער נאטור, אונד זאָ כאם עס, דאס ער דורך איין העפטיגעס וואָרט זיינער פרויא איינען זעלבסט-מאָרד-פערזוך פער-איבטע. דאס אללנעמיינע מאהנוואָרט: „מענש! ארגערע דיך ניכט!“ — זאָללטע יעדער אויך זיינער עהע-פרויא געגענאיבער איממער בעהערציגען!

* (דיא פערוואָרפענהייט וועהראָוואַ׳ס.) די אין איהרען הויפּטצוגען אויך פאָן אונס אין פאָריגער נוממער פעראָפּפענט-ליכטע איינגאבע דער יודען-פערטהיידיגער האט אין דען אנטי-סעמיטישען קרייזען איינע טיעפע ניע-דערגעשלאגענהייט בעווירקט. נאמענטליך די פאָר-דערונג, דאס די טיסאָ-דאדאער לייכע נאָך איינ-מאל איינער אונטערזוכונג אונטערצאָגען ווערדע, דא דיעזע וואהרשיינליך דאָך די דער עסטער שאָלימאָשי איזט — שיינט געאייגנעט, דען גאנצען ריכלאָזען פלאן דער אנטי-סעמיטען אים טיסאָ-עסלארער פּראָצעססע צו ניכטע צו מאכען. — אבער דער פערוואָרפענע וועהראָוואַי שרייבט נון אין דער געסטריגען נוממער דעם „פינגעטלענשעג“ ווי פאָלגט: וועגן די יודען די נאָכמאליגע אוים-גראבונג דער טיסאָ-דאדאער לייכע פאָרדערן, זאָ איזט עס ניכט אנדערס, אלס דאס זיא דיעזע לייכע שאָן לענגסט אויסגעגראבען אונד איינע אנדערע אין דאס גראב געלעגט, וועלכע דער עסטער שאָלימאָשי עהער עהנליך זיעהט, אלס דיעס ביי דער טיסאָ-דאדאער לייכע דער פאלל וואר!“ — דא זיעהט מאן, דאס דיעזער מענש אינפערבעססערליך איזט. זאָלכע שורקען-שטרייכע קאנן עבען נור איין זאָ פערוואָר-פענער מענש אויסדענקען, ווי וועהראָוואַי עס איזט!

נעשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

נעטריידע-נעשעפט. פאָן ווייצען וואר עסטערן פיעל צו מארקטע געבראכט דער פערקויף וואר נוט 18000 מעטרצ׳ ווארדען פערקויפט.

ווייצען, טהייס- (נייער) 100 מטרצ׳ .81 ק׳ 9,85 נולד. 100 מטרצ׳ 80׳7 ק׳ ,9,82½ גול. 100 מטרצ׳ 80׳5 קילאָ 9׳85 גולד.— 2000 מטצ׳ 80.5 קילאָ —,10 גולד. — 200 מעטער-צענטנער 80,3 כלאָגראמם 9.85 גול. 200 מרצ. 80.2 ק׳ 9,85 גול, 200 מעטצ׳ 80׳5 קילאָ 9׳85 גול. פעסטער באָדען 100 מעטערצ׳ 79,5 קילאָ 9,40 גולד. — 500מטצ׳ 79, קילאָ׳ 9׳40 גולד. 100 מעטרצר׳ 79׳ קילאָ 9.40 גולי — וויסעננבורגער 600, .80, 9.80 גולי 1400 מצר 74׳ ק׳ 9.80 גול. —באיהא 1000 מטרצ, 79.3 קילאָ׳ 9,75 גול. 2200 מטרצ׳ 77׳8 ק׳ 9.50 גול. 400 מעטרצי 75׳ קילאָ 8,30 גולדען. — נאָרד-אונגארישע 100 מעטרצט. 80 קילאָ 9.40 גולדען. 400 מטרצ׳ .78 קילאָ 9.20 גולד. 300 מטרי 87׳6, 9׳15 גול. באשקער 200 מעטער-צענט׳ 78.3 קילאָ —.9 גולדען. (אללעס פער 100 קילאָ.)

קאָרן 7.10 -7.15 גולד.
נערסטע (נייא) 7.15 -7.75 גולד.
האפער 5.90—6.40 גולד. —

וויענער פרייזע.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 13-טען ד׳ ס. בעטרוג 2796 שטיק. דאפאָן ווארען: 1873 אונגארישע, 381 פּאָלנישע אונד 542 דייטשע. די פרייזע שטעללטען זיך פער 100 ק׳: אונגארישע מאסט-אָכסען 58 —65,50 גול. פּאָלנישע 57. — 64. גולד. דייטשע 56—65. גולדען.

פעראַנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

קאָנכורז.

אין דער וואראנגויער איזראעליטישען געמיינ-דע (זעמפּלינער קאָמיטאט) איזט ביז לענגסטענס אדר שני די שטעללע איינעם טיכטיגען פאָרבע-טערס, דער צוגלייך שוחט ובודק, בעל קורא ומוהל איזט, צו בעזעטצען. געהאלט 6 גולדען וואָכענטליך, נעבסט פרייער וואָהנונג, האלבער שחיטה אונד נעבענעמאָלומענטען. — בעווערבער אום דיעזע שטעללע מיססען מיט קבלות פאָן אָרטהאָדאָקסען ראבבינען פערזעהען זיין אונד צו איינעם פּראָבע-פאָרטראגע ערשיינען. — נור דעם אקצעפּטירטען ווערדען די רייזע-שפּעזען פערגיטיגט.

דער פאָרשטאנד. (1—3)

קאנכורז.

אין דער סאס-רעגענער אויט׳ אָרטהאָדאָקסען קולטוס-געמיינדע ווערדען פיר ר״ח אייר הבע״ל צו אקצעפּטירען געזוכט: 1) איין טיכטיגער חזן מיט דעם יאהרעס-געהאלטע פאָן 600 גילדען זאממט פרייער וואָהנונג; דערזעלבע מוס אויך עופות-שוחט זיין, אונד מיט ענטשפּרעכענדען משוררים פאָרבע-טען. — 2) איין טיכטיגער ש״צ ושו״ב בע״ק ומוהל מיט דעם יאהרעס-געהאלטע פאָן fl 300 זאממט פרייער וואָהנונג, שחיטה-ערטרעגניססען אונד זאָנסטיגען איב-ליכען נעבען-עמאָלומענטען. — רעפלעקטאנטען, וועלכע קבלות פאָן אנערקאננטען אָרטהאָדאָקסען רבנים בעזיטצען אונד דורך צייגניססע איבער ביז-העריגע פונקציאָן איהרע פאָהיגקייט אונד יידיש-אָרטהאָדאָקסע לעבענסריכטונג דאָקומענטירען קאָננען, מאָגען ביננען דריי מאָנאטען צום פּראָבע-פאָרטראגע ערשיינען. — נור דעם אקצעפּטירטע ווערדען רייזע-שפּעזען פערגיטעט.

סאסרעגען (זיעבענבירגען), כסליו תרמ״ג.

דער פאָרשטאנד. (1—3)

וויכטיג פיר פּראָווינץ-קויפּלייטע.

פיר דאס יאהר 1883 איזט ביי מיר איין גראָ-סער פאָררראטה פאָן פּעסטער, דעברעצינער, ער-לייער, סעגעדינער, אראדער, קאָמארנער, גראָס-קאנישער אונד מישקאָלצער, אונגארישע, דייטשע אונד שלאָוואקישע קאלענדער פּער הו-צענט 1׳75 גילדען געבונדען צו האבען. — אום צאהלרייכע בעשטעללונגען ביטטעט

B. Stamberger, Buchhändler. Miskolcz.

פרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פריכטע ווייצען	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פּער 100 קילאָגראממ
נאָרד-אונגארישער		
"	75	.
"	76	. .
"	77	. .
"	78	8.70 — 8.80
"	79	8.85 — 8.90
"	80	8.95 — 9.—
"	81	9.05 — 9,10
פּעסטער-באָדען (נייא)		
"	75	. .
"	76	. .
"	77	.
"	78	9,25 — 9.40
"	79	9.45 — 9.55
"	80	9.60 — 9.65
"	81	9.70 — 9.75
טהייס		
"	75	. .
"	76	. .
"	77	. .
"	78	9.25 — 9.40
"	79	9.45 — 9.55
"	80	9,60 — 9.65
"	81	9.70 — 9 75
וויסענבורגער		
"	76	. .
"	77	. .
"	78	9.25 — 9.40
"	79	9.45 — 9,55
"	80	9,60 — 9,65
"	81	9.70 — 9,75

פריכטע	וואַליטעט פר. העקטאָל.	פּער 100 קילאָגראממ
קאָרן	70 —	7.30 — 7.—
גערסטע מאלץ	62	—.— —.—
גערסטע פוטטער	62	6.55 — 6.30
האפער	40	6 10 — 6 40
קוקורוץ באנאטער	75	5 25 — 5 20
אנדערער	73	5.— — 5.10
הירזע	—	6.15 — 5.90

[illegible]		פּער פריה-יאהר	100 קילאָגראממ
ווייצען			9 33
		"	—.—
		"	—.—
קוקורוץ		"	—.—
גערסטע		"	—.—
האפער		"	6.35
"		"	—.—
רעפס		"	—.—

באללען-מעהל

		פל. קר.
נוממער 0	דער באללען צו 100 קילאָגראממ פּיט זאק	20 50
" 1		20 —
" 2		19 50
" 3		19 —
" 4		18 50
" 5		17 30
" 6		16 30
" 7		15 —
" 8		13 —
" 8½		10 —
* פּרימום: אלטע מעטשאָרג פּריכרעסט		32 50
" נייע " קארמאטטעל		30 75

קורז-טאבעללע פאָם 14 נאָוועמבער

געלד-קורז	פל.	קר.
זילבער-אַשיאָ	100	—
דוקאטען	5	66
קאַטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראַנקס)	9	48
נאפּאָלעאָנדאָר	9	48
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	50
20 מאַרקשטיק	11	70
פּאַפּיער-רובעל	1	18
לאָזע.		
1854-ער 4פּראָצענטיגע שטאַאַטס-לאָזע	119	—
1860-ער " גאנצע	131	—
דעטטאָ " האלבע	135	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	172	—
דעטטאָ " 50 "	171	—
קאַמאַ רעגולירונגס	36	—
סירקען-לאָזע	27	—
קרעדיט-לאָזע	174	—
קלאַריי-לאָזע צו 40 גולדען	39	—
דאָנוי-דאַמפּפשיפפס-פאהרט-לאָזע	109	—
אינסבּרוקער לאָזע	22	—
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	19	—
קראַקויער לאָזע " 20 "	20	—
אָפנער לאָזע " 40 "	40	—
פּאַלפי לאָזע " 40 "	35	—
רודולפס-לאָזע " 10 "	20	—
סאַלם-לאָזע " 40 "	51	—
וואלדשטיינער לאָזע " 20 "	24	—
סט.-גענויס לאָזע " 40 "	16	—

לאָזע.	פל.	קר.
סטאַניסלויער לאָזע צו 20 גולד׳	24	—
טריעסטער לאָזע " 100 "	127	—
דעטטאָ " 50 "	63	—
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	27	50
ווינדישגרעץ-לאָזע " 20 "	39	—
אונגארישע-פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד	118	—
טהייס-שאַל-לאָזע	109	20
וויענער-לאָזע	125	75
ווערטה-פּאַפּיערע		
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	119	30
דעטטאָ צו 4 פּראָצענט	86	85
אונגארישע פּאַפּיער-רענטע	85	85
אונגארישע גרונדענטלאַסטונגען	99	25
טעמעשוואַר באַנאַטער	95	—
זיעבענבירגישע	99	—
גאליציש	102	—
בוקאָווינא	100	50
אונגארישע אייזענבאַהן-אַנלעהען	135	—
ווייַנצעהנט-אַבלאָזונגס-אָבליגאַציאָנען	97	50
פּפאַנדבריעפע דער אונגארישען באָדען-קרעדיט צו 5 איינהאַלב פּראָצענט	101	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באַנק צו 5½ פּראָצענט	102	75
דער אונגארישען אַללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אַנשטאַלט צו 5 איינהאַלב פּראָצענט	98	50
דער עסטבּאַהן	90	30
דער נאָרדאָסטבּאַהן	162	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1882 — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

2) ווארום דולדעטע ער עס, דאס דער יונגע מאריץ שארף, דער דאך דער טהיילנאהמע אן דעם פערברעכען ניכט פערדעכטיג איזט אונד בלאס אלס צייגע אויפטראט, מאנאטע הינדורך אין האפט בעהאלטען ווארדע?"

3) ווארום דולדעטע ער עס, דאס דער אונטערזוכונגס-ריכטער בארי דיא פאן איהם אויפגענאממענען פראטאקאללע איבער דיעזע אנגעלעגענהייט דען אנטי-סעמיטישען בלעטטערן צור פעראפפענטליכונג איבערגאב, וואדורך דיא יודענהעטצען נור נאך געשטייגערט ווארדען?"

4) האט דער יוסטיץ-מיניסטער דעם שטאאטסאנוואלט דיא וויזונג ערטהיילט, געגען דען רעדאקטער יענער צייטונג, וועלכע געגען בארי זאלכע זאכען פעראפפענטליכטע, דיא איהן אלס ווירדיג פיר דען קערקער ערשיינען לאססען — מיט איינער אנקלאגע אויפצוטרעטען, דאמיט דיא וואהרהייט אן דען טאג קאממע, אב בארי ווירקליך אלל אין דעם ערוועהנטען בלאטטע פארגעבראכטען געזעטצלאזיגקייטען פעראיבט האבע?"

5) האלט עס דער יוסטיץ-מיניסטער ניכט פיר נאטהווענדיג, דיא פארטפיהרונג דיעזעס פראצעססעס דעם ניערדיהאזער געריכטס-האפע צו ענטציעהען אונד איינעם אנדערען געריכטס-האפע צו איבערטראגען, וועלכער פאן דען אנטי-סעמיטישען אומטריעבען ניכט בעאיינפלוסט איזט?"

זא לויטען דיא רעדע אונד דיא אינטערפעללאציאן דעם דעפוטירטען ערנסט מעזעאי; וויר וואיסטען עס אים פאראויס, דאס יוסטיץ-מיניסטער פילער היערויף ניכט זאגלייך אנטווארטען ווירד; פיעללייכט איזט הערר פאן פילער זא גנעדיג, אין דער היטיגען זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס היערויף צו אנטווארטען!

קאשוטה געגען דיא אנטי-סעמיטען.

פארגעסטערן האט דער קלוב דער אייסערסטען לינקען איינע זיטצונג געהאלטען, אין וועלכער דיא יודען-אנגעלעגענהייט צור שפראכע קאם. דער אייסערסט-לינקע דעפוטירטע, הערר אוגראן, מאכטע זיינע אייסערסט-לינקען קאללעגען דאראויף אויפמערקזאם, דאס נאבדעם ווערהאוואי, סאלאי, אנאדי אונד נאך איינינע דער אייסערסט-לינקען צו דען הייפטפיהרערן דער אנטי-סעמיטען געהארען, זא הערשט אונטער דען יודען דיא מיינונג, דאס דיא גאנצע אייסערסט-לינקע אויך דען אנטי-סעמיטיסמוס אין איהרעם פראגראממע האבען. דיעזע מיינונג קאננטע דאהער דער פארטייא זעהר שאדען, וויל דאנן קיין יודע זיא אונטערשטיטצען ווירדע. אוגראן פערלאנגטע דאהער, דאס דיא אייסערסט-לינקע פארטייא. אפפען ערקלערע, דאס זיא דען אנטי-סעמיטיסמוס אויף דאס ענטשיעדענסטע פערדאממע.— היערויף פערלאז דער אייסערסט-לינקע דעפוטירטע העלפי איינען בריעף פאן קאשוטה, אין וועלכעם איבער דאס טרייבען דער אנטי-סעמיטען אין אונגארן פאלגענדעס ענטהאלטען איזט:

„אין אנגעלעגענהייט דער יודענפראגע (שרייבט קאשוטה) בעקאממע איך בריעפע צו הונדערטען. פאר אללעם וויל איך בעמערקען, דאס עס איינע שמאך אונד שאנדע איזט, דאס אין אונגארן נאך איינע יודענפראגע עקסיסטירט, דאס דא דאריבער נאך צווייפעל הערשט, אב דיא יודען גערעכטיגקייט פערדיענען אדער ניכט. אונטער דיעזען הונדערטען פאן בריעפען איזט אויך איינער פאן דען אנטי-סעמיטען, אין וועלכעם מיר דאריבער פארווירפע געמאכט ווערדען, דאס איך אויף מיינע אלטען טאגע אייך יודע געווארדען זייא אונד דאס עס דאהער מיט מיינער עהרע פארבייא ווערע. יא, אנדערע פערדעכטיגען מיך זאגאר, דאס איך פאן דען יודען בעשטאכען ווארדע. דיעזע בריעפע צייגען, דאס אין דעם ארמען אונגארן דיא ליידענשאפטען דעם פאלקעס געגען דיא יודען אויפגערעגט זינד. — דיא אייסערסט-לינקע פארטייא מוס דאהער אין דיעזער יודען-אנגעלעגענהייט שטעללונג נעהמען. דאס טרייבען דער אנטי-סעמיטען האט צו וויט איינגעריססען; אונד דא מוס דיא אייסערסט-לינקע פארטייא פארבע בעקעננען. אונד דיעזע פארבע איזט ניכט שווער, צו וועהלען. דענן איינע פארטייא, וועלכע אין איהר פראגראמם דאס פרינציפ דער רעכטסגלייכהייט אהנע אונטערשיעד דעס שטאנדעס אונד דער רעליגיאן איינגענאממען, מוס ענטשיעדען געגען יעדע אונגערעכטיגקייט, וועלכע דען יודען צוגעפיגט ווירד, אויפטרעטען. יא, דיא אייסערסט-לינקע פארטייא מוס ענטשיעדען אויסשפרעכען, דאס קיין אנטי-סעמיט צו איהרער פארטייא געהארען קאנן, וייל עבען דיא אנטי-סעמיטען געגען דאס פרינציפ דער גלייכבערעכטיגונג זינד! (נאך דיעזעם קאשוטה'שען בריעפע מיסטען אלזא ווערהאוואי, אנאדי אונד סאלאי אויס דער אייסערסט-לינקען פארטייא אויסגעשאפט ווערדען)."

„פיר דען יודען-האס אין אונגארן (שרייבט קאשוטה ווייטער) גיבט עס צוויא גרינדע: ערסטענס דיא אלטע איבערליעפערונג אויס דער פינסטערניס דעם מיטטעל-אלטערס געגען דיא יודען, אונד צווייטענס דער שלעכטע ווירטהשאפטליכע צושטאנד, דער יעטצט אין אונגארן הערשט. ווענן בייער אונד הערשאפט פעראארמט ווערדען, דא שיעבט מאן דיא שולד אויף דיא יודען, וועלכע דען בריסטען דען לעטצטען העללער ערפרעססען. ווירדע עס דעם אונגארישען פאלקע גוט געהען, דאנן העטטע עס אישטוויצי מיט זיינעם אנטי-סעמיטיסמוס ניכטס מאכען קאננען. דא אבער דיא בויערן פעראארמט זינד, זא איזט עס לייכט, איינעם אישטווייצי צו זאגען: „דוא ארמעס, עלענדעס פאלק! איך וויל דיר זאגען וואס דיא אורזאכע דיינעם עלענדס איזט: דער יודע איזט דיין בלוט-זויגער! היעט דיא יודען!" דיא אויפגאבע דער אייסערסט-לינקען פארטייא איזט עס דאהער, אונגארן פאר דיעזער פערלעטצונג דעם פרינציפס דער רעכטסגלייכהייט צו שיטצען אונד דען אנטי-סעמיטיסמוס ניכט אויפקאממען צו לאססען! איך ווינשע וואהל ניכט, דאס מאן דיא מאססען-איינוואנדערונג פרעמדער יודען נאך אונגארן געשטאטטע, דענן איך ווירדע אייך געגען דיא מאססען-איינוואנדערונג פרעמדער סלאווען אין אונגארן פראטעסטירען! אבער דיא אין אונגארן שאן וואהנענדען יודען מיססען דיעזעלבען רעכטע געניעסען, וויא דיא ניכט-יודען!"

„דיא אייסערסט-לינקע מוס ענדליך אויך דאהין ווירקען (שרייבט קאשוטה ווייטער), דאס זיך דיא יודענשאפט מיט דער אונגארישען נאציאן פערשמעלצע, אונד ווענן דיא אונגארישע נאציאן דיא יודען אלס איהרע ברידער בעהאנדעלט, דאנן קאנן זיא פאן דען יודען מיט רעכט פאָרדערן, דאס אייך דיעזע איהרערזייטס האנד אנלעגען אן דיא ענטפערנונג יענער אלטען שיידע-מויער, וועלכע דיא יודען פערהינדערן, מיט דען כריסטליכען מיטבירגערן צו איינעם נאציאנאלען קארפער צו פערוואכסען.— דיא אייסערסט-לינקע זאללטע עס דאהער ניכט רוהיג צוזעהען, וויא מאן דאס פאלק אין דען אנטי-סעמיטיסמוס היניינהעטצט אונד וויא דיא אנטי-סעמיטען אונזער פרייעס פאטערלאנד אין דאס מיטטעלאלטער צוריקשטאסען וואללען! דיא אנטי-סעמיטען קאננטען האכסטענס נור דאס ערווירקען, דאס זיך דיא 600000 אונגארישע יודען פאן דער רעגיערונגס-געוואלט שיטצען לאססען מיססען!"

דיעזער קאשוטה'שע בריעף ערדעגטע אונגעהייערעס אויפזעהען אונד בראכטע אין דעם קלוב איינע גראסע דעבאטטע הערפאר. דענן, וויא געזאגט, נאך דיעזעם בריעפע מיסטען מעהרערע מיטגליעדער דער אייסערסט-לינקען, וועלכע פיהרער דער אנטי-סעמיטען זינד, אויס דער פארטייא אויסגעשלאססען ווערדען!

היערויף פערלאז דער אייסערסט-לינקע דעפוטירטע געזא פאלאני איינען בריעף פאן איינעם אלטען יידישען אנהענגער דער אייסערסט-לינקען פארטייא, נעמליך פאם העררן אדאלף גראס אויס קאטעלעק (העוועשער קאמיטאט). דיעזער בריעף לויטעט אין געדרענגטער קירצע פאלגענדערמאססען: „אלס אלטער אונד עהרליכער געטרייער דער אייסערסט-לינקען פארטייא, דער צווייפעלליג אויך

זאגרען מיט פיעלמעהר אין דיא האנד דעם אָרדענטליכען געריכטעס איבערליעפערט ווערדען. פאן דען לינבערן איזט ער בעפרייט. אונד נון מוס מאן דעם אָרדענטליכען געריכטע זייגען גאנג לאססען."

מאן זאה נון דיא ריכטיגקייט יענער ווארטע דעם פאליציי-קאממיססערס איין, אונד גבריאל ווארדע יעטצט אין איינע זיכערע בורג דעם ערסטען געריכטס-האפעס פאן קאליפארניען געבראכט.

אכטאונדצוואנציגסטעס קאפיטעל.

דיא נאכריכט, דאסס דאס ערדבעבען אויך זעממטליכע בערגווערקע פאן גולד צערשטארט, בראכטע אונטער דען אקציענ-בעזיטצערן דיעזער בערגווערקע איינען גראסען שרעקען הערפאר. מאן פאנד אין דען בערגווערקען דיקע שיכטען פאן דען שווערסטען אונד הערטעסטען ווערטהלאזען שטיינען, זא דאס מאן דיעזעלבען נאר ניכט דורכברעכען קאננטע, אום ווייטערע נאכגראבונגען צו מאכען. דאס ערדבעבען האט נעמליך דיא גאנצע ערדשיכטע פערשאבען. דיא אקציען זינד געפאללען אונד פערלארען 90 פערצענט איהרעס ווערטהעס, אונד דערען בעזיטצער ווארען גענצליך רואינירט. —

עס וואר איינע ארט רעוואלוציאן געגען דומקין ענטשטאנדען. דיא נאך קאליפארניען איינגעוואנדערטען ריעפען: „דיעזער עלענדע מענש האט אונס היעהער געלאקט מיט דעם שווינדעל, דאס היער גאלד וויא מיסט צו פינדען איזט! וויר פערלארען אונזער גאנצעס פערמאגען, אונד וויר מיססען נון דיעזע וויסטע, וועלכע נאך דאצו פארטוועהרענד פאן ערדבעבען בעדראהט איזט, פערלאססען אונד צוריק נאך דעם אסטליכען אמעריקא אויסוואנדערן!"

פלאטצליך ערשיען אויך ארטהור וואללים-לילי בייא פעטער דומקין אונד ריעף איהם ענטגעגען: „זיא קאמטען זיכער ווענען דער שלעכטען נאכריכט איבער דיא צערשטארונג דער בערגווערקע פאן גולד; דענן אויך זיא האטטען איינינע אקציען!""

„לאססען זיא מיך מיט איהרען עווינען געשעפטען! (ריעף ארטהור אויפגערעגט) איך קאממע ניכט ווענען דער אקציען; איך קאממע דעסהאלב, אום איהנען צו בעמערקען, דאס איך מיך נאך דעם געריכטס-האפע בעגעבע, אום בייא דער געריכטס-פערהאנדלונג אלס פערטהיידיגער דעם אנגעקלאגטען גבריאל אויפצוטרעטען. פאר אללעם זאגען זיא מיר, וואס וויססען זיא איבער דיעזען מארד? דענן, נעבענבייא בעמערקט, איך גלויבע דורכאויס ניכט, דאס גבריאל דיעזען מארד בעגאנגען; ער מיססטע דענן איין גאנץ אנדערער מענש געווארדען זיין. וויר ביידע קעננען איהן נאך פאן דער הונגערשלוכט העהער אונד וויססען, דאס ער זיך אין זיינער מענשענ-ליעבע עהער מיט קראנקען-פפלעגע בעשעפטיגטע, אונד ניע פעהיג וואר, איינעם מענשען אירגענד איין לייד צוצופיגען. פרייליך וויססען זיא דאס נור צו גוט, אבער אלס איך צולעטצט בייא איהנען וואר, מיינטען זיא, עס ווערע אין איהרעם אינטערעססע געלעגען, גבריאל זאממט זיינער פרויא צו בעזייטיגען. נון וויל איך איהנען זאגען: אן איהר רעכטסגעפיהל וויל איך ניכט אפפעללירען, אבער אין איהרעם אינטערעססע מוס איך זיא יעטצט אויפמערקזאם מאכען, דאס עס איהנען עבען יעטצט פיעל דאראן געלעגען זיין מוס, דאס גבריאל ניכט פערורטהיילט ווערדע. ער איזט דער איינציגע צייגע פאם מארדע איהרער פרויא, אונד איך זעטצע נאר ניכט פאראויס, דאס זיא נארר גענוג זיין ווירדען, דען איינציגען צייגען, דען זיא פיר דען מארד איהרער פרויא האבען, צו אפפערן!— אונד נאך עטוואס! עס ווערע ניכט אין איהרעם אינטערעססע, זיך מיט דבורה, דער פרויא דעם גבריאל קאהן, צו פערפיינדען. — דבורה קאננטע זאנסט בייא דער געריכטס-פערהאנדלונג זאגען, דאס זיא עס ווארען, וועלכער זיא דאצו פעראנלאסטע, אונטער דעם פאלשען נאמען יוליע קאהן דען בעזיטץ דעס בערג-ווערקעס פאן גולד אין אנשפרוך צו נעהמען!" —

דומקין דאכטע איינען אויגענבליק נאך. זאללטע ער דען ארטהור פאן זיינער לעטצטען צוזאממענקונפט מיט דעם הויפטמאנן, פאן דער אבליעפערונג דעם געהיימניס-פאללען בריעף-קאווערטס אונד פאן דעם פערשווינדען דעסזעלבען אין קעננטניס זעטצען?

ארטהור, אלס טיכטיגער מענשען-קעננער, לאז דייטליך אין דומקין'ס געזיכט, וואס אין איהם פארגינג אונד פראגטע: „האבען זיא אין דען לעטצטען טאגען אבערמאלס איינע צוזאממענקונפט מיט איהרעם הויפטמאננע געהאבט?"

דומקין ערצעהלטע נון אויספיהרליך פאן זיינער לעטצטען צוזאממענקונפט מיט דעם הויפטמאנן, פאן זיינעם פערזוכע, דען הויפטמאנן מיט געלד צו בעשטעכען אונד וויא דיעזער איהם דען בריעף-אומשלאג מיט דער בעדינגונג, איהם דענזעלבען אונפערלעטצט וויעדער צוריקצושטעללען אויסליעפערטע — דאס אבער דיעזעס קאווערט פלאטצליך פערשוואונדען איזט. —

(פארטזעטצונג פאלגט.)

דען איבריגען פראָטעסטאנטען הינגעריכטעט. זאָ אָפט אלזאָ אין איינער פראָטעסטאנטישען פאמיליע יעמאנד איינעם פלאָטצליכען טאָדעס שטארב, זאָ וואר זאָפאָרט דער פערדאכט דא, דאס דער בעטרעפפענדע קאטהאָליש ווערדען וואָללטע אונד דארום אומגעבראכט ווארדע. עס ווארדען אויך דריא פראָטעסטאנטען וועגען דיעזער בלוט-בעשולדיגונג פערהאפטעט — אונד דער וועלטבעריהמטע פראנצאָזישע קאטהאָלישע פילאָזאָף וואָ ל ט ע ר וואר דארויף שטאָלץ, דיא פערטהיידיגונג דיעזער אנגעקלאגטען צו איבערנעהמען אונד איהרע אונשולד צו בעווייזען. וואָלטער זעלבער נאננטע דיעזע פערטהיידיגונג דיא „שאָנסטע טהאט זיינעס לעבענס", אונד אויך דיא וועלט בעצייכנעטע דיעזע אלס דען שאָנסטען טהייל זיינעס אונשטערבליכען רוהמעס. פאָר 110 יאהרען האט מאן אלזאָ איינען דערארטיגען פערטהיידיגער האָכגעאכטעט, וועהרענד מאן היינטע, צו ענדע דעם 19-טען יאהר-הונדערטס, איינען דעראַרטיגען פערטהיידיגער בעשימפפט!"

„געעהרטעס הויז! איך וויל עס געשטעהען, דאס אין דען קאָפּפען דער טיסאָ עסלארער יודען גראָסע פינסטערניס הערשטע אונד דאס זיא דורכאוס קיינע זימפאטישען אונד ליעבענסווירדיגען מענשען זינד! איך געבע צו, דאס זיא איינען שטארקען געגענזאטץ בילדען צו דען מאָדערן אונד זיטטען אונזערעס יאהר-הונדערטס. אבער זיא זינד יא טראָטצדעם מ ע נ ש ע ן, אונד וויר מיססען אין איהנען דיא מענשען-רעכטע רעספעקטירען! דאס געריכט דארף זיך דורכאוס ניכט פאָן אנטיפאטהיען אונד זימפאטהיען לייטען אונד פאָן דען פיינדען דער אנגעקלאגטען בעאיינפלוססען לאססען. — איך מוס געשטעהען, דאס איך אָפט דאראן דאכטע, דאס נור דיא אלטען אונגארן עהרליכע אונד גערעכטע מענשען וואַרען, דאס אבער דאס יעטציגע געשלעכט פערדערבט איזט! דיא צוויא אלטען עהרווירדיגען אונגארישען שטאאטס-מעננער, שאָמשיטש אונד קאָשוטה, וועגן זיא אויך אין איהרען פאָליטישען אנזיכטען זעהר שטארק אויסאיינאנדער געהען, זאָ זינד זיא דאָך דארין איינינ, דאס מאן יעדעם מענשען אָהנע אונטערשיעד דער קאָנפעססיאָן גערעכטיגקייט ווידערפאהרען לאססען מיססע! — ביידע טיעטען דאהער געגען דאס אונגערעכטע טרייבען דער אנטי-סעמיטען אויף; אבער דיעזע זינד עבען נאָך דיא עכטען אלטען אונגארן, אונד עס קאָממט מיר פאָר, דאס זיך דיא יעטציגען אונגארן נור פאָן דען ראָהען ליידענשאפטען לייטען לאססען!"

„וויא איזט נון אונזער יוסטיץ-מיניסטער אין דיעזער טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט פאָרגעגאנגען? איך אכטע וואהל זעהר דיא ריכטערליכע אונאבהענגיגקייט אונד ווינשע ניכט, דאס דער יוסטיץ-מיניסטער זיך אין דאס אונטערזוכונגס-פאהרען מישע; דאָך געשאהען היער זאָלכע דינגע, וועלכע דער העררר יוסטיץ-מיניסטער ניכט העטטע געשעהען לאססען דירפען! געגען דאס טרייבען דער אנטי-סעמיטען, וועלכע דיא געוואלטטהעטיגען ליידענשאפטען אויפוויפען אונד דען ריכטער געוואלטזאם צור פעראורטהיילונג דער אנגעקלאגטען דרענגען, העטטע דער יוסטיץ-מיניסטער אייפטרעטען מיססען, אום צו צייגען, דאס דיא אונגארישע געריכטסבארקייט פאָן זאָלכען ליידענשאפטען ניכט בעאיינפלוסט ווערדען דארף."

„דער ניירעדיהאזער געריכטס-האָף האט מעהרערע הימטעלשרייענדע אונגערעכטיגקייטען בעגאנגען. דיא ערסטע אונגערעכטיגקייט וואר, וויא בערייטס ערוועהנט, דאס דער געריכטס-האָף היער קיינען ערפאהרענען ריכטער, זאָנדערן איינען יונגען וויצע-נאָטער ענטזענדעטע. דער ניירעדיהאזער געריכטס-האָף-פרעזידענט, העררר פאָן קאָרניש, האט אנפאנגס דיא גאנצע בלוט-בעשולדיגונגס-געשיכטע פיר איינע לעבערליכקייט געהאלטען, אונד דאכטע: צור אונטערזוכונג דיעזער דוממהייט ווירד אויך איין בלאָסער וויצע-נאָטער גענינגען! — נון האט זיך אבער אויס דיעזער דוממהייט פיעל באָזהייט ענטוויקעלט, אונד דיעזע העטטע מאן עבען ניכט מעהר דולדען זאָללען."

„דיא צווייטע אונגערעכטיגקייט איזט, דאס דער אונטערזוכונגס-ריכטער זאָפאָרט ביא בעגינן דער אונטערזוכונג דען 13 יעהריגען קנאבען מאָריץ שארף, דער דאָך נור איין צייגע אונד ניכט דעם פערברעכענס בעשולדיגט וואר, אין דיא האנד דעם זיכערהייטס-קאָממיססערס גאב, דער נאָך זיינער וויזע פאָן דיעזעם יונגען איינע געוויססע צייגענשאפט ערפרעססטע."

„דיא דריטטע אונגערעכטיגקייט וואר, דאס זיך בארי מיט דען רעדאקטערען דער אנטי-סעמיטישען צייטונגען פערבונדען אונד איהנען אללע איינצעלהייטען דער געריכטליכען פאָראונטערזוכונג, וועלכע אין געהיימניס בלייבען מיססען, מיטטהיילטע! היער שטעללטע עס זיך אלזאָ גאנץ דייטליך הערויס, דאס בארי עס מיט דען אנטי-סעמיטען האלטע! בארי וואר שטאָלץ דאראויף, אין דען אנטי-סעמיטישען צייטונגען פאָרטוועהרענד געלאָבט אונד אין דען הימטעל געהאָבען צו זיין."

„געעהרטעס הויז! אין איינער היעזיגען צייטונג וואַרען שרעקליכע אנקלאגען געגען בארי פערצייכנעט. עס ווירד דא געגען דען בארי פאָרגעבראכט, דאס ער דען אנשיל פאָגעל פאָלטערטע, דאס ער דיא פלאָסער צוזאממענבאנד אונד איהנען וואססער אין דען מונד גיעססען ליעס, דאס ער איינער צייגין (דער פרויא גראָס) 50 גילדען פערשפראך, דאמיט זיא דאס, וואס זיא געזעהען, פערשווייגען פערנער האבע בארי אויך אנדערען צייגען געלד פערשפראָכען, ווענן זיא דאס פ אָ ל ט ע ר ן פערשווייגען אונד ג ע ג ע ן דיא י ו ד ע ן אויסזאגען! — אלזאָ: ענטוועדער — אָדער! ענטוועדער שרייבט דיעזע צייטונג דיא וואהרהייט, דאנן מיסטע בארי זאָפאָרט פערהאפטעט ווערדען; אָדער זיא שרייבט ניכט דיא וואהרהייט, דאנן מיסטע דער שטאאטס-אנוואלט געגען דען רעדאקטער דיעזער צייטונג דיא קלאגע ערהעבען!"

„עס ווערע דאהער זעהר ערווינשט, דאס אין דיעזער טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט איינע אָפפענטליכע שלוספערהאנדלונג שטאטטפינדע. דיא יודען פירכטען דיעזע אָפפענטליכע פערהאנדלונג ניכט. איך בין איבערצייגט, דאס דא אין דיעזער אָפפענטליכען שלוספערהאנדלונג זיך דיעזעס געשפענסט דער בלוט-בעשולדיגונג אלס איין לעערעס, לעבערליכעס נ י כ ט ס הערויסשטעללען ווירד! אבער דיעזע שלוספערהאנדלונג מיט פאָן אנדערען, ערפאהרענערען אונפארטייאישען אונד גערעכטען ריכטערן געלייטעט ווערדען! שאָן דער דעפוטירטע טשערנאטאָני זאגטע עס, דאס דיא געגענווערטיגען אונטערזוכונגס-ריכטער אין ניירעדיהאזא פאָן איינעם פאָראורטהיילע איינגענאָממען אונד ניכט מעהר צור לייטונג דער שלוספערהאנדלונג פעהיג זינד. — אים אינטערעססע אונזערעס איינגען פאטערלאנדעס מיססען וויר דא דיא ריינע גערעכטיגקייט אויספינדיג מאכען!"

„אונד נון (זאגטע הערר מעזעאי שליעסליך) וויל איך מיינע אינטערפעללאציאָן אן דען יוסטיץ-מיניסטער ריכטען:"

„אין אנבעטראכט, דאס דער טיסאָ-עסלארער פראָצעס פערמאָגע זיינער גראָסען וויכטיגקייט אין דיא האנד איינעם ערפאהרענען ריכטערס העטטע געלעגט ווערדען מיססען; אין אנבעטראכט פערנער, דאס אנגעזיכטס דער געגענווערטיגען אנטי-סעמיטישען וויהלערייען, דאפיר זאָרגע געטראגען ווערדען מיסטע, דאס ניכט אויך דאס געריכט פאָן דיעזעם פערדערבליכען טרייבען בעאיינפלוסט ווערדע; אין אנבעטראכט ענדליך, דאס דיעזער פראָצעס דיא אויפמערקזאמקייט פאָן גאנץ איראָפּא אויף זיך געלענקט האט אונד יעדער עטוואיגע פעהלער דעם גאנצען אונגארישען געריכטסוועזען צור שמאך געריכען ווירדע, פראגע איך דען יוסטיץ-מיניסטער:

„1) וואַרום האט ער עס געדולדעט, דאס דער ניירעדיהאזער געריכטס-האָף צור אונטערזוכונג דיעזער האָכוויכטיגען אנגעלעגענהייט, געגען דאס בעשטעהענדע געזעטץ, ניכט איינען אָרדענטליכען ריכטער, זאָנדערן בלאָס איינען יונגען וויצע-נאָטער ענטזענדעט האט?"

פאַלליעטאָן.

דאס גאָלד-לאַנד.

(33-טע פאָרטזעטצונג.)

„„זאָ איזט עס!" זאגטע גבריאל אונד ערצעהלטע דעם פריימאנן שנעלל מיט איינער ביא איהם זאָנאר אונגעוואָהנליכען קלארהייט דיא ערייגניססע דעם טאגעס פאָן זיינער בעגעגנונג מיט ראמירעץ אם מאָרגען ביז צו דעם איינגענבליקע, וואָ ער וועגען דעם בייפעס זיינער פרויא צוריקקעהרטע. —

„האבען זיא אויך מיט איהרער פרויא געשפראָכען?" פראגטע פריימאנן.

„„ניין! (זאגטע גבריאל) אלס איך אויף מיינעם וועגע דיא לייכע דעס ראמירעץ ערבליקטע, דא האטטע איך זאָפאָרט דען פערדאכט, דאס מיינע פרויא דיעזע מאָרדטהאט פעראיבט אונד ענטפערנטע מיך וויעדער.""

„זאגען זיא מיר, האטטען זיא איינסט מיט פעטער דומקין איינען שטרייט? האט עטווא פעטער דומקין אורזאכע, איהנען פיינד צו זיין?"

„„איך וויסטע ניכט.""

„אבער איך וויים נאָנין זיכער, דאס אונטער דען מיטגליעדערן דעם לינטש-יוסטיץ-קאָמיטעס אויך דיא לייטע דומקינס וואַרען." —

אלס גבריאל פאָר ערשטוינען איינינע שריטטע צוריקווייכען וואָללטע, דא שטאָלפערטע ער איבער איינען געגענשטאנד אונד פיעל. ער שטרעקטע זיינע האנד נאָך דעם געגענשטאנדע אויס — אונד זיעהע! עס וואר איינע קליינע אייזערנע קיסטע, זאָנדערבאר געפאָרמט אונד קונסט-פאָלל געארבייטעט. אויך פריימאנן בעטראכטעטע דיעזע זאָנדערבארע קיסטע. — אונד אלס זיא דאנן נעהער צום אויסגאנגע דעם קאנאלס געטרעטען, וואָ דיא קיסטע פאָן אויסען בעססער בעלייכטעט ווערדען קאָננטע, דא קלאָפּפטע זיך גבריאל אן דיא שטירנע אונד ריעף: „הימטעל! וואס זעהע איך דא! יעטצט האבען וויר ווירקליך דען גראָסטען שאטץ דער וועלט געפונדען. עס איזט דיעזעלבע אייזערנע קיסטע, אין וועלכער דיא ווערטהפאָללסטען שריפטען דעם דר' לילענטהאל פערשלאָססען זינד. צור צייט, אלס דיא רעטטונגס-געזעללשאפט אין דער פאָן היער ניכט וויים ענטפערנטען הינגערס-שלוכט וואר, פערזאנק דיעזע ווערטה-פאָללע קיסטע אין דען שנעע, זאָ דאס מאן זיא ניכט מעהר אויפפינדען קאָננטע. (זיעהע 8. פאָרטזעטצונג.) וויא נון דיעזע קיסטע היערהער פערשלאגען ווארדע, ווייס איך ניכט. — דאָך מאָכטע איך זיא, הערר פריימאנן, ערזוכען, דיעזע קיסטע צו זיך צו נעהמען, ביא איהנען איזט זיא זיכערער, אלס ביא מיר, דענן וואס מיט מיר נאָך געשעהען ווירד, ווייס איך נאָך ניכט."

אינצווישען ווארדע עס דונקעל, אונד אלס זיא הינויסקאמען, פאנדען זיך שאָן לייטע פאָר, וועלכע פיר איהרע ווייטערע רעטטונג זאָרגע געטראגען — אונד אונטער דיעזען וואר אויך גבריאלס קלוגע שוועסטער יאָהאננא.

„„וויא ביזט דוא היערהער געקאָממען? (ריעף גבריאל אין זיינער פריידע) וויא ערפוהרסט דוא, דאס איך היער פערשטעקט זייא? פריילייך ווארסט דוא איממער וויטציג אונד געשיקט, אונד מיך וואונדערט עס, דאס איך דיך ניכט פלאָטצליך אים טהורם געפונדען!""

„אלס איך אין דער צייטונג פאָן דיינער דומטען געשיכטע געלעזען האבע (זאגטע יאָהאננא), דא פעליעס איך זאָגלייך דיא ערציעהונגס-אנשטאלט, אין וועלכע דוא מיך געגעבען, אונד פוהר צו דעם אונס בעפריינדעטען אדוואָקאטען מאקסוועלל. איך דאכטע עס מיר גלייך, דאס דוא וויעדער איינען נאררען-שטרייך בעגאנגען האטטעסט. איך לאכטע לויט אויף, אלס מיר מאקסוועלל זאגטע, דאס דוא דעם מאָרדעס פערדעכטיג זייעסט. דוא, שלעמיעל, דער דוא קיינער פליעגע עטוואס צו ליידע טהון קאננסט, זאָללטעסט דען ראמירעץ ערמאָרדעט האבען! זיעהסט דוא, ברודער, איך האבע דיך גלייך פאָר דיעזעם ראמירעץ געווארנט: דער וואר דאמאלס, אלס דוא איהן צום ערסטענמאלע געזעהען, גאר ניכט קראנק; ער שטעללטע זיך נור קראנק, דאמיט דוא איהן בעהאנדעלן זאָללסט אונד ער פאָן דיר אללעס ערפאהרע! אויך מיך האט דער ניכטסווירדיגע מענש איבער מיינע פערשוואונדענע שוועסטער אויסצופאָרשען געזוכט. (זיעהע 6-טע פאָרטזעטצונג.) צו מיינעם שרעקען ערפוהר איך, דאס מאן דיך שאָן זאָגאר ל י נ כ ע ן וויל. האָרטע אבער אויך, דאס איינינע בראווע לייטע צו דיינער רעטטונג אויסגעזענדעט ווארדען. וויא דוא זיעהסט, בין איך היער, אונד פיר דיינע רעטטונג איזט בערייטס געזאָרגט. וויר בריננען דיך אויסערהאלב דער גרענצע קאליפאָרניענס, וואָ דוא זאָ לאנגע בלייבסט, ביז דיינע אונשולד זיך הערויסשטעללט. וויר האבען אין גולך אָהנעהין ניכטס מעהר צו זוכען, דענן דאס ערדבעבען, וועלכעס דיך היער, וויא איך עבען ערפאהרע, פאָן דען לינכערן רעטטעטע, האט אויך אין גולך זעממטליכע בערגווערקע צערשטאָרט."

„„מיט פערלויב! (זאגטע דער פאָליציי-קאָמיססער) גבריאל דארף ניכט אויסערהאלב דער גרענצע געשאפפט